

Manus: 2. Rätten att ha eller byta

Innebörden i religions- och övertygelsefrihet: Rätten att ha eller byta religion eller övertygelse.

Ett sätt att förstå religions- och övertygelsefrihet är att tänka att de utgörs av sex olika dimensioner. Den första dimensionen av religions- och övertygelsefrihet är rätten att fritt hålla fast vid, byta eller lämna sin religion eller övertygelse. Detta är en *absolut* rättighet – vilket innebär att den enligt internationell rätt *aldrig* får begränsas. Vare sig du är kristen, muslim, baha'i, yazidier eller ateist, oavsett om du bor i Singapore, Sverige eller Sudan, i fred eller krig, oavsett vad religiösa eller politiska ledare säger – har du och alla andra rätt att hålla fast vid din tro eller byta till en annan.

Det är emellertid uppenbart att många människor blir nekade nekade denna absoluta rätt eller angrips för sin religion eller övertygelse, av regeringar, av familjemedlemmar eller av grupper i samhället.

I Frankrike ökade hatbrott som överfall, trakasserier eller våldsbrott mot muslimer med 250 procent under 2015, med 336 registrerade incidenter. Och antalet hatbrott mot den judiska befolkningen var fortsatt hög med 715 rapporterade fall.

På landsbygden i vissa delar av Mexiko har protestanter, kristna, blivit utsatta för våld eller drivits från sin mark av samhällsledare som vill behålla traditionell och romersk katolska kristna religiositet. I många länder är religiös identitet, nationell identitet och statens identitet nära sammanflätade. Under sådana omständigheter kan religiösa minoriteter och människor som lämnar majoritetsreligionen, inklusive ateister, betraktas som illojala mot nationen eller till och med som ett hot mot rikets säkerhet.

Baha'i-samhället är den största icke-muslimska religiösa minoriteten i Iran. Sedan revolutionen 1979 har baha'ier systematiskt förföljts som en del av regeringens politik. Under de första tio åren efter revolutionen dödades över 200 baha'ier, hundratals torterades eller fängslades och tiotusentals förlorade sina jobb, utbildningsmöjligheter och andra rättigheter – enbart på grund av sin religiösa tro. I oktober 2016 satt 85 baha'ier i fängelse i Iran, inklusive *sju nationella baha'i-ledare*, anklagade för att "störa rikets säkerhet", "sprida propaganda mot regimen" och "bedriva spionage".

Människor som lämnar islam stöter på liknande svårigheter. Behnam Irani har en muslimsk bakgrund och är pastor i den "Iranska kyrkan". Pastor Irani fick ett femårigt straff uppskjutet år 2008 men greps igen år 2010 under en gudstjänst i en husförsamling. Han tillbringade sex år i fängelse dömd för handlingar mot nationens säkerhet. Han var också anklagad för att "sprida korruption på jorden", ett brott som innebär dödsstraff, och för att "skapa ett nätverk för att störta systemet", men dessa anklagelser upphävdes.

Ofta använder politiska och religiösa ledare sin tolkning av heliga texter eller religiösa traditionella lagar för att rättfärdiga förbud mot och bestraffningar för att lämna majoritetsreligionen eller för att tillhöra vissa grupper.

I ett antal länder med muslimsk majoritet är rätten att lämna islam begränsad. Detta är emellertid inte alls något ofrånkomligt. Till exempel i Sierra Leone är omkring 70 procent av landets befolkning muslimer och 20 procent kristna, men fastän religionen tar stor plats i det offentliga rummet så är den inte politiserad, och omvändelser mellan religionerna är vanliga.

De här problemen är inte begränsade till länder med muslimsk majoritet. I delar av Centralafrikanska republiken har så kallad anti-balaka-miliser använt dödshot för att tvinga medlemmar av den muslimska minoriteten att bli kristna.

Flera delstater i Indien har en lagstiftning om rätten att byta religion. Människor som vill konvertera måste till exempel söka tillstånd från regeringsmyndigheterna. Och det är inte bara regeringar som bryter mot rätten.

I Indien har det också förekommit allvarliga våldsamheter där hindunationalistiska grupper har angripit kristna och muslimer, ibland med krav på omvändelse under hot om våld. I vissa fall har människor som fördrivits med våld blivit tvingade att konvertera för att få återvända till sina hem.

Inte heller är religiösa människor de enda som har problem. Ateister är särskilt drabbade av kränkningar. Och människor som kritiserar religiösa idéer eller förhållandet mellan religion och stat kan råka illa ut. Under de senaste åren har flera bloggare i Bangladesh mördats av extremistiska grupper för att ha kritiserat religiösa idéer, religiös utövning och staten. Tyvärr har regeringens försök att stoppa dessa extremistgrupper ännu inte haft någon framgång.

På internationell nivå är friheten att byta religion eller övertygelse mycket kontroversiell. I själva verket har rätten att byta religion blivit svagare varje gång FNs medlemsländer har enats om en ny konvention eller förklaring.

Men även om språket blir svagare har FNs kommitté för mänskliga rättigheter, vars uppgift är att ge råd till länder om hur man tolkar konventionerna, sagt att "friheten att" ha eller att ansluta sig till "en religion eller övertygelse ovillkorligen medför frihet att välja religion eller övertygelse, inklusive rätten att ersätta sin nuvarande religion eller övertygelse med en annan eller att anta ateistiska åsikter, liksom rätten att behålla sin religion eller övertygelse".

För att sammanfatta – rätten att ha eller byta religion eller övertygelse är absolut. Den får inte under några omständigheter begränsas. Ändå begränsar vissa regeringar denna rätt, och det finns många fall där familjer eller grupper i samhället straffar människor på olika sätt för att de tillhör en religion eller övertygelse eller övergår till en annan.

Mer information om rätten att ha eller byta religion eller övertygelse, inklusive texter från grunddokumenten om de mänskliga rättigheterna som hänvisar till detta, finns i utbildningsmaterialet på hemsidan.

Copyright SMC 2017